

ИПАКЧИЛИК ТАРМОҒИНИ ЯНАДА РИВОЖЛАНТИРИШ ЧОРА-
ТАДБИРЛАРИ

Зокирова Мадинабону Хомиджон кизи

Андижон қишлоқ хожалиги ва агратехнологиялари институти

Аннотация. Ўзбекистон тарихи бой ипакчилик мероси билан чамбарчас боғланган. Ипак йўлининг муҳим қисми бўлган Ўзбекистон минг йиллар давомида ипак маҳсулотлари ишлаб чиқариш ва савдосида етакчи ўринни эгаллаган. Бугунги кунда ҳам ипакчилик тармоғи Ўзбекистон иқтисодиётининг муҳим тармоқларидан бири ҳисобланади ва мамлакатнинг ижтимоий-иқтисодий ривожига муҳим ҳисса қўшади.

Калит сўзлар: ипакчилик тармоғининг, ипакчилигидаги муаммолар, ипак қурти, замонавий технологиялар.

Кириш. Мамлакат мустақиллигига еришилгандан кейин ипакчилик тармоғида иқтисодий ислохотларни янада чуқурлаштиришга, хорижий инвестицияларни жалб этиш учун қулай шарт-шароитларни шакллантиришга, янги корхоналар қуриш ва мавжудларини модернизациялашга, жаҳон бозорида харидоргир ва рақобатдош тайёр маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажмларини ошириш ва уларнинг турларини кўпайтиришга қаратилган кенг кўламли таркибий ўзгартиришлар амалга оширилди.

Шу билан бирга озуқа базаси ва пилла хомашёси йетишмаслиги тармоқни янада ривожлантиришга тўсқинлик қилмоқда, бунинг натижасида республика пиллакашлик ва шойи тўқиш корхоналарининг ишлаб чиқариш қувватларини хомашё билан таъминлаш даражаси пастлигича қолмоқда.

Ипакчилик тармоғини янада ислох қилишни таъминлаш, ипакчилик саноатини модернизациялаш, диверсификациялаш ва жадал ривожлантириш жараёнларини фаоллаштириш, пиллани чуқур қайта ишлаш негизида ташқи бозорда барқарор талаб қилинаётган, рақобатдош маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажмларини кўпайтириш ва товарлар турини кенгайтириш.

Ипакчилик тармоғининг Ўзбекистон иқтисодиётидаги аҳамияти

Ипакчилик тармоғи Ўзбекистон иқтисодиётига қуйидаги муҳим ҳиссаларни қўшади:

- **Иш ўринлари яратиш:** Ипакчилик тармоғида кўплаб иш ўринлари мавжуд, хусусан, қишлоқ хўжалигида ипак қурти етиштириш, ипак толасини қайта ишлаш ва ипак маҳсулотлари ишлаб чиқаришда.

- **Экспорт даромадлари:** Ўзбекистонда ишлаб чиқарилган ипак маҳсулотлари дунёнинг турли мамлакатларига экспорт қилинади, бу эса мамлакат экспорт даромадларини оширишга ёрдам беради.

- **Маҳаллий аҳолининг даромадларини ошириш:** Ипакчилик тармоғида ишлайдиган қишлоқ хўжалиги ходимлари ва ишлаб чиқариш корхоналари ходимларининг даромадларини оширишга ёрдам беради.

- **Маданий меросни сақлаш ва ривожлантириш:** Ипакчилик Ўзбекистоннинг бой маданий меросининг муҳим қисми бўлиб, уни сақлаш ва ривожлантиришга ёрдам беради.

Ўзбекистон ипакчилигидаги муаммолар

Ипакчилик тармоғини янада ривожлантиришга тўсиқ бўлаётган бир қатор муаммолар мавжуд:

- **Ипак қурти етиштиришдаги самарадорликнинг пастлиги:** Ипак қурти етиштиришда технологияларнинг эскириши, касалликлар ва зараркунандаларнинг таъсири самарадорликни пасайтиради.

- **Ипак толасини қайта ишлашдаги камчиликлар:** Қайта ишлаш жараёнидаги йўқотишлар, технологияларнинг етарли даражада ривожланмаганлиги ва замонавий ускуналар етишмовчилиги.

- **Ипак маҳсулотлари ишлаб чиқаришдаги рақобатга бардош бериш қобилиятининг пастлиги:** Ҳозирги замон талабларига жавоб берадиган замонавий ишлаб чиқариш линиялари ва технологияларнинг етишмовчилиги.

- **Ипак маҳсулотларини маркетинг ва реклама қилишдаги камчиликлар:** Халқаро бозорларга чиқишдаги муаммолар, ипак маҳсулотларининг брендини яратишдаги қийинчиликлар ва маркетинг стратегиясининг етарли даражада ишлаб чиқилмаганлиги.

- **Молиявий ресурсларнинг етишмовчилиги:** Ипакчилик тармоғини модернизация қилиш, замонавий технологияларни жорий этиш ва ипак маҳсулотларини маркетинг қилиш учун молиявий ресурсларнинг етишмовчилиги.

Ипакчилик тармоғини янада ривожлантириш чора-тадбирлари

Ўзбекистон ипакчилигини янада ривожлантириш учун қуйидаги чора-тадбирларни амалга ошириш муҳим:

а) Ипак қурти етиштиришнинг самарадорлигини ошириш:

- **Замонавий технологияларни жорий этиш:** Ипак қурти етиштиришда замонавий технологиялар ва ускуналарни жорий этиш, касалликлар ва зараркунандаларга қарши кураш усуллари такомиллаштириш.

- **Ипак қурти етиштириш технологияларини такомиллаштириш:** Ипак қурти етиштириш бўйича тажриба-синов майдончалари ва илмий-тадқиқот марказларини ташкил этиш, илмий-техник таъминотни кучайтириш.

- **Ипак қурти етиштирувчиларга қўллаб-қувватлаш бериш:** Ипак қурти етиштирувчиларни молиявий қўллаб-қувватлаш, уларни замонавий технологиялар билан таъминлаш ва тайёрлаш, ишлаб чиқариш хажмини оширишга рағбатлантириш.

б) Ипак толасини қайта ишлаш жараёнини такомиллаштириш:

- **Замонавий ишлаб чиқариш линияларини жорий этиш:** Ипак толасини қайта ишлашда юқори технологияли, автоматик ишлаб чиқариш линияларини жорий этиш, бу орқали самарадорликни ошириш ва йўқотишларни камайтириш.

- **Ипак толасини қайта ишлаш жараёнларини оптимизация қилиш:** Ипак толасини қайта ишлаш технологияларини такомиллаштириш, юқори сифатли ва рақобатбардош ипак толаси ишлаб чиқаришга эришиш.

- **Илмий-тадқиқот ишларини кучайтириш:** Ипак толасини қайта ишлаш технологияларини такомиллаштириш ва янги технологияларни ишлаб чиқаришга қаратилган илмий-тадқиқот ишларини кучайтириш.

с) Ипак маҳсулотлари ишлаб чиқаришда рақобатбардошликни ошириш:

- **Замонавий ишлаб чиқариш линиялари ва технологияларини жорий этиш:** Ҳозирги замон талабларига жавоб берадиган замонавий ишлаб чиқариш линиялари ва технологияларини жорий этиш, бу орқали юқори сифатли ва рақобатбардош ипак маҳсулотлари ишлаб чиқаришга эришиш.

- **Ипак маҳсулотларининг ассортиментларини кенгайтириш:** Халқаро бозорлардаги талабга жавоб берадиган янги турдаги ипак маҳсулотларини ишлаб чиқариш, бу орқали экспорт имкониятларини кенгайтириш.

- **Ипак маҳсулотларини дизайн ва сифатини яхшилаш:** Замонавий дизайн ва сифат стандартларига жавоб берадиган ипак маҳсулотларини ишлаб чиқариш, бу орқали мамлакатнинг ипак маҳсулотларининг халқаро бозордаги обрўсини ошириш.

д) Ипак маҳсулотларини маркетинг ва реклама қилишни такомиллаштириш:

- **Ипак маҳсулотларини халқаро бозорларга чиқариш:** Ипак маҳсулотларини дунёнинг турли мамлакатларига экспорт қилиш учун маркетинг стратегиясини такомиллаштириш, халқаро кўргазма ва ярмаркаларда иштирок этиш.

- **Ипак маҳсулотларининг брендини яратиш:** Ўзбекистон ипак маҳсулотлари учун ўзига хос бренд яратиш, унинг халқаро бозордаги танишувини ошириш ва рақобатбардошлигини кучайтириш.

- **Онлайн маркетинг ва рекламадан фойдаланиш:** Ижтимоий тармоқлар, онлайн савдо платформалари ва электрон тижорат орқали ипак маҳсулотларини реклама қилиш, ишлаб чиқарувчиларни онлайн маркетинг технологиялари билан таништириш.

е) Ипакчилик тармоғини молиявий қўллаб-қувватлаш:

- **Молиявий ресурсларни жалб қилиш:** Ипакчилик тармоғини ривожлантириш учун инвестицияларни жалб қилиш, ипакчилик корхоналарига кредитлар ва грантлар бериш учун механизмларни яратиш.

- **Ипакчилик тармоғини субсидиялаш:** Ипак қурти етиштирувчилар, ипак толасини қайта ишлаш корхоналари ва ипак маҳсулотлари ишлаб чиқарувчиларни субсидиялаш, бу орқали уларнинг фаолиятини қўллаб-қувватлаш.

- **Ипакчилик тармоғини ривожлантириш учун давлат дастурларини яратиш:** Ипакчилик тармоғини ривожлантиришга қаратилган давлат дастурларини

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

яратиш, бу дастурларда тармоқни модернизация қилиш, замонавий технологияларни жорий этиш ва экспортни ривожлантиришга қаратилган чора-тадбирларни белгилаш.

Ипакчилик тармоғини янада ривожлантиришдаги инновацион ёндашувлар

Ипакчилик тармоғини янада ривожлантиришда инновацион ёндашувлар муҳим роль ўйнайди:

- **Ипакчиликда биоинженерия ва генетик муҳандислик технологияларини қўллаш:** Ипак қурти етиштиришда генетик муҳандислик технологияларини қўллаш орқали ипак қурти ишлаб чиқаришнинг самарадорлигини ошириш, ипак толасининг сифатини яхшилаш.

- **Ипак маҳсулотларини дизайн ва ишлаб чиқаришда 3D босим технологиясидан фойдаланиш:** 3D босим технологиясидан фойдаланиш орқали ипак маҳсулотларини дизайн ва ишлаб чиқаришнинг тезлиги ва самарадорлигини ошириш.

- **Ипак маҳсулотларини онлайн сотиш ва маркетинг қилишни ривожлантириш:** Электрон тижорат платформалари орқали ипак маҳсулотларини сотиш ва маркетинг қилишни ривожлантириш, халқаро бозорларга чиқишни кенгайтириш.

- **Ипак маҳсулотларини халқаро ташкилотлар билан ҳамкорликда ривожлантириш:** Ипакчилик тармоғини ривожлантиришда халқаро ташкилотлар билан ҳамкорлик қилиш, инвестицияларни жалб қилиш ва технологияларни алмашиш имкониятларини кенгайтириш.

Хулоса. Ўзбекистоннинг бой ипакчилик меросини сақлаш ва ривожлантириш мамлакатнинг иқтисодий ва ижтимоий тараққиёти учун муҳим аҳамиятга эга. Ипакчилик тармоғини модернизация қилиш, замонавий технологияларни жорий этиш, ипак маҳсулотларини маркетинг ва реклама қилишни такомиллаштириш, инновацион ёндашувларни қўллаш орқали Ўзбекистон ипакчилик тармоғининг рақобатбардошлигини ошириш ва уни дунё бозорида етакчи ўринга олиб чиқиш мумкин.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Razvadovskiy V. N., O'piti issledovaniya kustarnix promislov v Turkestanskom kraye, T., 1916; Xafizov N. R., Shelkovodstvo Sredney Azii, T., 1969; Shyolk O'zbekistana (Sb. statey), T., 1971.

2. Xiao, A. L. (2012) Introduction and innovation of modern textile technology in Shanghai (Doctoral dissertation). Donghua University, 2012

3. Dai, A. G. (2015). The opening of Shanghai as a port in modern times and the evolution of the rural handicraft industry in eastern Zhejiang. History Teaching Issues, (6), 14-19